

EXPO | DE BOECK MUSEUM BRENGT HOMMAGE AAN KAREL MAES

Een vergeten pionier

Karel Maes heeft het niet gemakkelijk gehad. De kunstenaar kampte met miskenning, zat tweemaal in de gevangenis en zag een groot deel van zijn oeuvre tijdens zijn leven teloorgaan. Toch is in het Museum Felix De Boeck knap werk van hem te zien.

JAN VAN HOVE

Karel Maes (1900-1974) behoorde tot de historische avantgarde in ons land. Hij was een van onze eerste abstracte schilders. Maes was ook van vele markten thuis. Hij ontwierp meubelen, tapijten, glasramen, affiches en theaterdecors. Daarnaast illustreerde hij boeken en tijdschriften. Zijn lino's en houtsneden munten uit door speels raffinement. Toch raakte hij ondanks dat alles vergeten.

De tentoonstelling in het Museum Felix De Boeck belicht alle facetten van Maes' oeuvre. Zij maakt indruk door de kwaliteit van het getoonde werk.

Karel Maes werd geboren in Mol en was de zoon van een restaurateur. In het atelier van zijn vader leerde hij al vroeg hoe een meubel in elkaar stak. Hij gaf ook blijk van tekkentalent. Nadat zijn familie naar Brussel verhuisd was, studeerde hij een jaar aan de hoofdstedelijke Academie.

Na de Eerste Wereldoorlog vond Maes zijn weg in het Brusselse kunstwereldje, dat de echo's van het opkomende modernisme had opgevangen. Hij publiceerde in tijdschriften, exposeerde in het Centre d'Art en raakte bevriend met René Magritte, Victor Servranckx, de gebroeders Bourgeois en andere jonge vernieuwers. Ook met Theo Van Doesburg, de voorman van de Nederlandse beweging De Stijl, had hij goede contacten.

Abstracten

Op de tentoonstelling is te zien dat Maes met verscheidene stromingen experimenteerde voordat hij tot de abstractie kwam. Vele jaren later, in 1972, getuigde hij dat de abstracten in de eerste

plaats op zoek waren naar een schilderij dat volledig op zichzelf kon staan, zonder een verhaaltje of anekdote nodig te hebben. Zij droomden van een 'zuivere beelding'. In een toespraak voor het *Derde internationale congres van moderne kunst* in Brugge (1922) vatte Maes zijn streven lapidair samen: 'De kunstenaar beeldt niet uit, maar beeldt.'

De abstracte schilderijen uit de vroege jaren 1920 blijven Maes' belangrijkste werk. De strakke geometrie van cirkels, vierkanten en driehoeken wordt erin gemilderd door een zacht en delicaat coloriet met veel gedempte tinten. De compositie is altijd levendig en verrassend. Het werk sluit aan bij dat van Servranckx, Flouquet en andere abstracte kunstenaars die meewerkten aan het tijdschrift *7 Arts*, dat door Maes geïllustreerd werd.

Helaas kende de abstracte kunst buiten een kleine kring van idealisten geen succes. Het publiek en de critici in ons land hielden veel meer van het Vlaams expressionisme, met zijn herkenbare landschappen en bonkige figuren. In de ogen van Karel Maes waren de expressionistische schilderijen niet meer dan 'marchandise', die aan de lopende meter geleverd werd.

Meubelen

Het leven van de kunstenaar nam een andere wending na zijn huwelijk met Stella Teirlinck, de dochter van de schrijver Herman Teirlinck. Die had wel waardering voor het werk van Maes, maar zag voor hem geen stabiele toekomst in de kunst. Hij zorgde ervoor dat zijn schoonzoon in een grote meubelzaak kon gaan werken.

De meubelen van Karel Maes slui-

ten qua vormgeving aan bij de geometrische stijl van zijn schilderijen. De kasten die op de tentoonstelling te zien zijn, hebben het uitzicht van abstracte composities. Tegelijk waren zijn meubelen praktisch en duurzaam. Het succes dat Maes als kunstenaar niet gekend had, oogstte hij als meubelmaker en ontwerper. Twee schitterende tapijten met abstracte motieven, afkomstig uit woningen die door Karel Maes werden ingericht, zijn zonder meer de blikvangers van de tentoonstelling.

Na de mislukking van het abstracte avontuur keerde Maes terug naar de figuratie. Hij maakte, puur voor zijn plezier en zonder te exposeren, vooral portretten en landschappen. Toch zweerde hij de abstracte kunst nooit af. Toen er in de jaren 1950 opnieuw

belangstelling voor groeide, knoopte hij bij zijn vroeger werk aan. De strakke geometrie maakte toen plaats voor een lyrische abstracte stijl, met vloeiende en suggestieve vormen waarin herinneringen aan het landschap bewaard blijven.

Collaboratie

Maes, een strijdbare flamingant, was tijdens de Tweede Wereldoorlog lid van De Vlag (Duits-Vlaamse Arbeidsgemeenschap). In 1947 werd hij veroordeeld wegens collaboratie. Tijdens zijn gevangentijd in het Klein Kasteeltje kreeg hij de toelating om grafisch werk te blijven maken.

Bij zijn vrijlating in 1949 besloot hij naar Congo te trekken, waar zijn broer een plantage had. Hij verkocht het huis in Dilbeek dat hijzelf ontworpen had en vernie-

tigde een groot deel van zijn schilderijen. De werken die hij wilde bewaren, nam hij in kisten mee naar Afrika. Ze bleken niet bestand tegen het warme en vochtige klimaat. Bij het openen van de kisten bleef van de meeste schilderijen alleen een kleverige massa verf over.

In de jaren 1950 leidde Maes een succesrijk meubelatelier in Leopoldstad. Het Afrikaanse landschap bekoorde hem en inspireerde talrijke schilderijen. Hij maakte ook mooie naakten, waarvoor hij meestal prostituees liet poseren.

Dat laatste bracht hem na de onafhankelijkheid van Congo in moeilijkheden. Maes werd beschuldigd van aanranding van de eerbaarheid en kwam opnieuw in de gevangenis terecht. In werkelijkheid wilde de overheid beslag

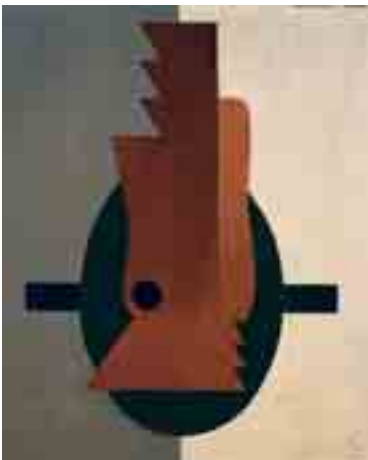

'De stad', Karel Maes, 1930-'40. © Lineair Art Transfer

'Zonder titel' (1950-1960) uit een privé-collectie. © rr

Het succes dat Maes als schilder niet gekend had, oogste hij als meubelmaker

'Zonder titel', collectie Bank Delen. © rr

Lino van Karel Maes, 1921. © Musée de Louvain-la-Neuve

leggen op zijn eigendommen. Heel wat werken werden in die periode vernietigd. Na zijn vrijlating keerde hij voorgoed terug naar België.

De bewogen levensloop en de tegenslagen van Karel Maes leggen uit waarom zijn werk zolang in de schaduw bleef. Slechts een fractie van zijn oeuvre bleef bewaard, maar de kwaliteit ervan bekoort nog steeds. Zijn vroeg abstract werk is van een zeldzame poëzie. Het maakt de kennismaking met deze vergeten pionier beslist de moeite waard.

✦ Karel Maes, te zien in het Museum Felix De Boeck, Kuikenstraat 6, Drogenbos, nog tot 5 augustus, van donderdag tot zondag, van 10 tot 18.30 uur (02-377.57.22).
www.museumfelixdeboek.be

Bibliotheekast uit een privé-collectie. © rr

De vrienden van Felix De Boeck

De tentoonstelling over Karel Maes past in de nieuwe richting die het Museum Felix De Boeck in Drogenbos is ingeslagen. In plaats van uitsluitend werk van De Boeck te presenteren, wil het museum ook de vrienden en collega's van de kunstenaar uit de beginjaren van de abstracte kunst opnieuw in de aandacht brengen.

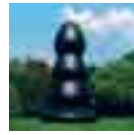
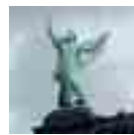
Musea die volledig aan één kunstenaar gewijd zijn, krijgen na verloop van tijd vaak af te rekenen met een dalend bezoek. Dat overkwam ook het Museum Felix De Boeck, dat door de Vlaamse Gemeenschap gebouwd werd naast de hoeve van de kunstenaar. De Boeck (1898-1995) werd bekend als de 'schilderende boer', die in de week op het land

werkte en op zondag met verf en penseel in de weer was.

Een nieuwe directeur, Sergio Servellón, probeert het tij te keren door een actief tentoonstellingsbeleid te voeren. Er worden zowel hedendaagse kunstenaars uitgenodigd als historische figuren die een band hadden met De Boeck.

De keuze voor de pioniersjaren van het modernisme in ons land ligt voor de hand. In die avontuurlijke periode speelde De Boeck immers een belangrijke rol. Er zijn ook plannen voor tentoonstellingen over Michel Seuphor en Paul Joostens, en voor een reconstructie van de tentoonstelling van moderne Belgische kunst die in 1927 gehouden werd in Grenoble. (jvh)

EXPO

1. MUSEUM VOOR SCHONE KUNSTEN

Na vier jaar renovatie is het Museum voor Schone Kunsten van Gent weer open. Het brengt een grote presentatie van de eigen verzameling en een tentoonstelling van kunstenaarsportretten. Museum voor Schone Kunsten, Citadelpark, Gent, tot 19 augustus, 09-240.07.00, www.mskgent.be

2. HET SURREALISME IN BELGIË

Een schat van kunstwerken en documenten over Magritte en zijn geestverwanten. BAM, 8 rue Neuve, Bergen, tot 19 augustus, 065-40.53.18, www.mons.be

3. PAUL MCCARTHY

De controversiële Amerikaanse kunstenaar toont zijn opblaasbare sculpturen in het Antwerpse beeldenpark. Middelheimmuseum, Middelheimlaan 61, Antwerpen, tot 28 oktober, 03-828.13.50, www.middelheimmuseum.be

7. – Zeven kunstenaars in het Raveelmuseum

Roger Raveelmuseum, Gildestraat 2, Machelen-Zulte, tot 23/9 (09-381.60.00)

Antwerpse mode

Lokettenzaal van het Vlaams Parlement, IJzerenkruisstraat 99, Brussel, tot 23/6 (02-552.40.43)

Bart Vandevijvere – Günther Förg

Galerie Gabriël Van de Weghe, Anzegemseweg 11, Wortegem, tot 24/6 (0478-25.80.44)

Bernd Lohaus – Eupen, Beersel und anderes

Herman Teirlinckhuis, Uwenberg 14, Beersel, tot 24/6 (02-377.15.57)

De zwarte farao's

Koninklijk Museum van Mariemont, Chaussée de Mariemont, Morlanwelz, tot 2/9 (064-21.21.93)

Dromen en herinneringen uit de kindertijd

Bibliotheca Witttockiana, Bemelstraat 23, Sint-Pieters-Woluwe, tot 1/9 (02-770.53.33)

En het woord is beeld geworden

Actuele kunst op verschillende locaties in Sint-Truiden, tot 17/6 (011-70.17.00) (www.enhetwoordisbeeldgeworden.be)

Erik Vervoegen

Jonas Gallery, Vlaamsesteenweg 35, Brussel, tot 22/6 (0479-98.37.63)

Euro Visions – Twaalf Magnum-fotografen

Koninklijke Musea voor Schone Kunsten, Regenschapstraat 3, Brussel, tot 1/7 (02-508.32.11)

Hanne Darboven

Galerie Greta Meert, Vaartstraat 13, Brussel, tot 28/7 (02-219.14.22)

Hans Vandekerckhove

Smak, Citadelpark, Gent, tot 15/7 (09-221.17.03)

Herman Selleslags

Fotomuseum, Waalsekaai 47, Antwerpen, tot 9/9 (03-242.93.00)

Jan de Cock – Denkmal 07

Sint-Lucagalerie, Paleizenstraat 74, Brussel, tot 1/7 (02-250.11.66)

Joost Swarte

Centre de la Gravure, rue des Amours 10, La Louvière, tot 2/9 (064-27.87.27)

Karel Maes

Museum Felix de Boeck, Kuikenstraat 6, Drogenbos, tot 5/8 (02-377.57.22)

Kendell Geers

Smak, Citadelpark, Gent, tot 26/8 (09-221.17.03)

Ken Price – New works

Xavier Huffkens, Sint-Jorisstraat 6-8, Brussel, tot 7/7 (02-639.67.30)

Kitsch, camp of design?

Design Museum, Jan Breydelstraat 5, Gent, tot 24/6 (09-267.99.99)

Luc Tuymans – I don't get it

Muhka, Leuvenstraat 32, Antwerpen, tot 9/9 (03-260.99.99)

Metamorphosis naturalis

Stadsbibliotheek, Nottebohmzaal, Hendrik Conscienceplein 4, Antwerpen, tot 5/8 (03-232.01.03)

Michel Vanden Eeckhout – Foto's

Botanique, Koningsstraat 236, Brussel, tot 15/7 (02-218.37.32)

Naar waarde geschat – Het glazeniersatelier Capronnier

Kadoc, Vlamingenstraat 39, Leuven, tot 16/6 (016-32.35.00)

Nicolas Provost

Tim Van Laere Gallery, Verlatstraat 23-25, Antwerpen, tot 15/6 (03-257.14.17)

Octave Landuyt – Ricorso

Caermersklooster, Vrouwebroersstraat 6, Gent, tot 24/6; Sint-Pietersabdij, Sint-Pietersplein 9, Gent, tot 26/8; Museum van Deinze en de Leiestreek, Lucien Matthyslaan 3-5, Deinze, tot 26/8 (09-243.97.42)

Pentimento – Kris Fierens

Koraalberg, Pourbusstraat 5, Antwerpen, van 16/6 tot 7/7 (03-226.06.30)

Roger Raveel

Kapel Oud Klooster, Gasthuisstraat 42, Brecht en Stedelijk Museum, Begijnhof 9, Hoogstraten, tot 24/6 (03-660.28.32 en 03-314.65.88)

Schets of schim – Over architectuur en intuïtie

Museum dr. Guislain, J. Guislainstraat 43, Gent, tot 14/10 (09-216.35.95)

Stefaan Dheedene

Kiosk, Louis Pasteurlaan 2 – Godshuizenlaan, Gent, tot 8/7 (www.kask.be)

Tekeningen uit Nederlands Gouden Eeuw

Koninklijke Musea voor Schone Kunsten, Regenschapstraat 3, Brussel, tot 1/7 (02-508.32.11)

Victor Servranckx

Universiteitsbibliotheek, Mgr. Ladeuzeplein 21, Leuven, tot 2/7 (www.bib.kuleuven.be)

Ysbrant.17

De Zwarte Panter, Hoogstraat 70-74, Antwerpen, tot 17/6 (03-233.13.45)